

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת
הפיקוח על הוראת מחשבת ישראל

יום חמישי ה' אלול תשע"ז
08 ספטמבר 2016

לכבוד
מנהלי בתי-ספר על-יסודיים ממ'
מורי ורכזי מחשבת ישראל

שלום רב,

חוזר מפמ"ר מחשבת ישראל 1 – תשע"ז

אני מקווה ששנת הלימודים נפתחה בצורה טובה ומשמעותית, ומאחלת לכם המשך שנה פורייה ומוצלחת.

מחשבת ישראל מהווה עוגן המאפשר ללומדים הקניית כלים לגיבוש זהותם היהודית-ישראלית. עשרות בתי-ספר בכל רחבי הארץ מלמדים את המקצוע בכוונים ובדגשים שונים, מי בדגש על היצירה הפרשנית והדרשנית המתחדשת, מי בדגש על עיון פילוסופי או התבוננות מיסטית ומי בדגש על ערכים חברתיים וזהותיים. כל אלה תוך דיון בסוגיות רלוונטיות ומשמעותיות ודרכי לימוד מגוונות של אסטרטגיות הלמידה המשמעותית.

מהתרשמות כללית התלמידים הצליחו יפה בבחינת הברגרות החיצונית שלראשונה הייתה על נושאים חדשים. יישר כח גדול גם למורים, ניכרת השקעתכם הרצינית! בתום תשע"ז, יש לימו כיתות יב את המחזור הראשון של הרפורמה. לראשונה יתמודדו המורים עם דווח החלופות בהערכה (70%) ובכך יש לימו את לימודי המגמה כולה. לבחינה החיצונית (30%) יוכלו לגשת השנה תלמידי יב שטרם נבחנו, וכמובן גם תלמידי יא.

החוזר שלהלן יעסוק בשלל נושאים, בעיקרם מבנה ההיבחנות ותכנית ההלימה.

תוכן

1. ארגון הלמידה ודרכי ההערכה במחשבת ישראל / 2

א. תכנית להשכלה כללית – כיתה י' / 2

ב. כיתות יא-יב – דרכי הלמידה וההיבחנות / 3

(1) תכנית הלימה לבחינת הבגרות החיצונית

(2) הערכה חלופית

(3) היערכות לבחינות בגרות פנימיות (באישור מפמ"ר)

(4) מועד ואופן הגשת הבחינה והמחווון

(5) מדגמים

(6) טופס דוח

2. פיתוח מקצועי: השתלמויות, ימי עיון, סיור לימודי / 5

3. ימי עיון ארציים לתלמידי י-יב / 6

4. אתרי אינטרנט / 6

5. מדריכים ואנשי קשר / 7

6. תקצוב ותמיכה / 8

1. ארגון הלמידה ודרכי ההערכה במחשבת ישראל

תכנית הלימודים במחשבת ישראל תמשיך לאפשר גמישות רבה בבחירת התכנים בכל יחידות הלימוד ובדרכי ההערכה המגוונות.

יחסי ההערכה [על פי רפורמת הלמידה המשמעותית] הם: 30% בחינה חיצונית, 70% יחידות פנימיות עם הערכות חלופיות מגוונות.

א. תכנית להשכלה כללית – כיתה י'

מחשבת ישראל כמבוא להשכלה כללית מפגישה את התלמידים עם רצף היצירה היהודית לדורותיה, ממחשבת המקרא ועד הגות זמננו. מבוא זה מקנה לתלמידים מושגים ומיומנויות יסוד מן המחשבה היהודית והכללית, מדגיש היבטים ערכיים ורלוונטיים לעולמם של התלמידים, ותורם לעיצוב זהותם כיהודים, כישראלים וכבני-אדם.

אנו מציעים ללמד את [שיעורי ההשכלה הכללית](#) במחשבת ישראל על פי ספרי הלימוד "ובחרת בחיים – ערך חיי אדם בתרבות ישראל" או "מעגלי שייכות – זהות יהודית בעולם משתנה". באתר תמצאו הצעות להוראת ספרים אלו בהיקף של "מבוא להשכלה כללית"

ב. כיתות יא-יב – דרכי הלמידה וההיבחנות

(1) תכנית הלימה לבחינת הבגרות החיצונית

כזכור, ניתן להיבחן בבחינה החיצונית בכיתות י"א או י"ב בהתאם להחלטת ביה"ס, על פי נושא הבחינה ומוכנות התלמידים.

הבחינה החיצונית (30%) תהיה על אחד משלושת הנושאים הבאים:

שמונה פרקים לרמב"ם

או

את שאהבה נפשי – אהבה וזוגיות במחשבת ישראל

או

הטוב והרע בהגות היהודית

לכל אחד משלושת הנושאים נכתבה **תכנית ההלימה לתשע"ז** הכוללת את פירוט הנושאים שהם חובה לבחינה, לצד מספר השעות המומלץ והמלצות דידקטיות למורים. חוברת הלימוד **הטוב והרע בהגות היהודית** - עברה במהלך הקיץ עריכה מחודשת ועדכונים שונים ונוספו לה מקורות חדשים שנכללים גם הם בחומר הלימוד לבחינת הבגרות. בפתח תכנית ההלימה תמצאו את **מבנה בחינת הבגרות** (חלוקת השאלות, אפשרויות הבחירה והניקוד). נמשיך בשילוב שאלות מקדמות חשיבה, וכן שאלות עמ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות) בהתאם למדיניות החממה הפדגוגית של משרד החינוך.

משך הבחינה: 2 שעות

בשל ההיקף של 30% מ-5 היחידות, חיוני להקצות את שעות ההוראה הנדרשות (4.5 ש"ש).

(2) הערכה חלופית

הערכה בית ספרית (70%): כמידי שנה כל מורה מרכיב את יחידות הלימוד המאושרות על פי תכנית הלימודים כפי שמופיעות באתר המפמ"ר. **מדריך מחשבת ישראל יאשר את התכנית**. בחלק זה 30% הערכה חלופית, 40% בחינות פנימיות. נזכיר כי במבנה ההערכה החדש יש לכלול 30% מהציון (מתוך 100% הציון הכולל ל-5 היחידות) בדרכי הערכה חלופית, שאינה בחינה (גם לא בחינה בית-ספרית) כגון משימות סיכום, עבודות חקר, תלקיט, עבודה יצירתית, סיורים לימודיים ועוד. במהלך השנה חשוב לקיים גם דרכי הערכה מקובלות כמו בחינות, בחנים וכד'. לאתר מחשבת ישראל הועלו דוגמאות והצעות להערכה חלופית ליחידות השונות.

שימו לב שבכל הצעה כזו מפורטים הדברים הנחוצים למורה, הרציונל, אופן העבודה, המחווה וכמובן משקלה של כל הערכה בציון הכללי.

המורים הכותבים הערכות חלופיות חדשות, ישלחו אותן למדריך/ה לאישור.
חלק מהערכות אלה יעלו לאתר מחשבת ישראל ולאחר תרבות il (תוך מתן קרדיט)

סיורים לימודיים: ביחידות המתקדמות, ארבעה סיורים לימודיים מהווים חצי יחידת לימוד (10%). כל סיור כולל: הכנה לסיור, סיור, דו"ח סיור.

הסיורים הלימודיים במחשבת ישראל קשורים לאישים ולהוגים שפעלו בארץ ישראל, ליצירות [מארוך הספרים היהודי] שהתחברו בארץ ישראל, לאירועי תרבות יהודית מכוננים, לתופעות רוחניות שהתרחשו בה ולסוגיות עיוניות שניתן להדגמן דרך הסיורים.
בתי ספר רבים המשלבים סיורים לימודיים מדווחים על חוויה לימודית משמעותית המעשירה את לימודי מחשבת ישראל.
על **סיורים לימודיים** – רציונל, מודלים ונהלים ראו באתר.

(3) היערכות לבחינות בגרות פנימיות באישור מפמ"ר (40% מהציון הכולל)

כל תכנית בית ספרית תישלח למדריך/ה לאישור מראש עם הרציונל ופירוט הטקסטים.

(4) מועד ואופן הגשת הבחינה והמחווה

- א. באתר נמצא **מאגר שאלות מורחב** ליחידות השונות, חלקן על יחידות שהפכו בשנה שעברה לחיצוניות: אתם מוזמנים להיעזר בהן לכתובת הבחינה.
- ב. כדי שנוכל להיערך כראוי לאישור הבחינות הבית ספריות נקבע המועד האחרון להגשת השאלונים והמחווים ל- **15 בדצמבר 2016**.
לא יתקבלו שאלונים ללא מחווים.
המורים מתבקשים לעמוד בלוח הזמנים כדי להבטיח את אישור בחינתם.
את שאלון הבגרות והמחווה יש לשלוח אל מדריך מחשבת ישראל באזורכם.
- ג. לאחר קבלת ההערות, על המורים לשלוח את הנוסח המתוקן של הבחינה והמחווה תוך שבוע (לעתים יש כמה סבבים של הערות). רק הנוסח המתוקן הסופי הוא הנוסח המאושר לבחינה.
- ד. לאחר אישור המדריך/ה ישלחו השאלונים **לעפרה ליבוביץ-גולדברג** האחראית על בחינות הבגרות: ofradani@gmail.com
- ה. רק לאחר קבלת הנוסח הסופי והמתוקן, ישלח לבית הספר **ספח אישור על הבחינה**.

(5) מדגמים

לאחר בדיקת הבחינות על ידי המורים, ישלחו המורים מדגם של מחברות בחינה בצרוף השאלון, ציונים שנתיים וציונים סופיים אל עפרה ליבוביץ-גולדברג (על פי הכתובת לעיל).
כמות המדגם: על כל עשרים תלמידים – שלש מחברות בחינה בהן: ציון גבוה, ציון בינוני, ציון נמוך.
אנא הקפידו לעמוד בדרישות ובלוחות הזמנים כדי להבטיח הליך תקין, מסודר ויעיל.

(6) טופס דווח

הטופס עליו ידווחו כל ההערכות הבית ספריות (70% – הערכות חלופיות ובחינות בית ספריות) הוא: 9588. הוראות על אופן דווח הציון יגיעו בהמשך.

2. פיתוח מקצועי: השתלמויות, ימי עיון, סיור לימודי

א. השתלמויות

השנה יתקיימו שתי השתלמויות מתוקשבות שמטרתן להעמיק בספרי הלימוד באמצעות כלי הערכה חלופית.

(1) 60 שעות השתלמות PBL בנושא **משבר אמונה בעת החדשה** במט"ח. לטופס הרישום [לחצו כאן](#)

(מצאו תחת PBL את מחשבת ישראל)

(2) 30 שעות השתלמות תלקיט (פורטפוליו) בנושא **חלונות חג** באלנט. לטופס הרישום [לחצו כאן](#)

(מצאו תחת תלקיט (פורטפוליו) את מחשבת ישראל)

ההשתלמויות חיוניות להתפתחות מקצועית ולהוראה איכותית.

ב. ימי עיון

כמידי שנה נקיים שני ימי עיון ארציים למורים:

(1) יום עיון בשיתוף עם תכנית רביבים (אוני עברית) ומכון הרטמן, ביום שלישי כז כסלו תשע"ז (גי' חנוכה) 27.12.16 באוני העברית בירושלים (תשלח הודעה מפורטת)

(2) כמידי שנה, כנס ארצי למורי מחשבת ישראל בלייג בעומר, יח אייר תשע"ז 14.5.17

הזמנה מפורטת תישלח בהמשך.

ההשתתפות ביום עיון זה חובה!

ג. סיור לימודי למורים

אנו מזמינים את המורים לסיור לימודי במחשבת ישראל. הסיור מהווה מודל אותו יוכלו המורים ליישם עם תלמידיהם. הפרטים יישלחו בהמשך. ההשתתפות בסיור ובכנס הארצי יקנו למורים 16 שעות גמול.

3. ימי עיון ארציים לתלמידי י-יב

אנחנו ממשיכים במסורת ימי העיון לתלמידי י-יב בתמיכתה של קרן פוזן. ימים אלה מפגישים תלמידים הלומדים מחשבת ישראל מבתי ספר שונים ומאפשרים חוויה לימודית משותפת משמעותית מחוץ לכותלי ביה"ס. ימי העיון יתקיימו בתאריכים הבאים: לתלמידי י' – יום רביעי יב בשבט תשע"ז, 8.2.17 לתלמידי יא-יב – יתפרסם בהקדם. יישלח קרוב קישור לרישום לימי העיון.

4. אתרי אינטרנט

- א. [אתר המפמ"ר](#) שהוא הבמה לפרסום כל ההודעות, העדכונים, החידושים והיוזמות
- ב. [אתר תרבות il](#) (מט"ח), המציע למורים פלטפורמה לעבודה שוטפת של פעילויות ויוזמות בצמוד לתוכנית הלימודים במחשבת ישראל. מוצגים בו ספרי הלימוד השונים ופעילויות רבות:
- ג. [ערוץ יוטיוב מחשבת ישראל](#), כולל הרצאות שניתנו בהשתלמויות מקוונות על כל ספרי הלימוד
- ד. [פייסבוק של מורי מחשבת ישראל](#)

5. מדריכים ואנשי קשר

להלן אנשי קשר ומדריכים על פי תחומים ומחוזות. אתם מוזמנים לפנות אלינו בכל עצה ובבקשה:

שם	נייד	תפקיד
צילה מירון-אילן	050-6282177	מפמ"ר מחשבת ישראל
אריאל אביב	050-5663628	מרכז הדרכה ארצי
טל אייזיק-הופמן	054-2478219	מדריכה ארצית
ד"ר אודי גבעון	052-2782253	מנחה במחוז תל אביב
ד"ר איילון אידלשטיין	052-5013647	מנחה במחוז צפון
אריאלה נויבירט	052-4689054	מנחה במחוז חיפה
דיוויד בר	054-7792845	מנחה במחוזות דרום והתיישבותי
זמרת דפני	052-3743144	מנחה במחוז מרכז אחראית תרבות IL
מיכל יחיא	0526433461	מנחה במחוז מרכז
עפרה לייבוביץ-גולדברג	050-5903792	מנחה במחוזות מנח"י ירושלים מרכזת בחינות בגרות בית- ספריות
רותי ביידיץ	050-5937098	מנחה בחינוך התיישבותי
שושי טרופר		מנחה במנח"י
שלומי כרם	054-5556410	מנחה בחינוך התיישבותי

6. תקצוב ותמיכה

קיימים מספר מסלולים לתיקצוב ולתגבור מקצועות היהדות בבתי הספר הממלכתיים :
א. שעות "השכלה כללית": צרוף ואיגום 60 שעות השכלה כללית בכיתות י' להוראת מחשבת ישראל.
ב. שעות עידוד: ניתן להגיש בקשה לקבלת שעות עידוד להוראת מחשבת ישראל (י-יב). (מועד הבקשות לתשע"ז הסתיים).

מאחלת לכם שנה של למידה משמעותית,

בכבוד רב ובברכה,

צילה מירון-אילן
מנהלת אגף מורשת
מפמ"ר מחשבת ישראל

העתקים :

- גב' דליה פניג, מ"מ יו"ר המזה"פ, מנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי
- גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על-יסודי
- מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות
- מנהלי מחוזות
- מפקחי בתי-הספר העל-יסודיים
- מדריכי מחשבת ישראל